

Broedvogels en wintervogels van het Buitenland van Rhoon 2019/2020

Broedvogels en wintervogels van het Buitenland van Rhoon 2019

Inventarisatie akkervogels in 2019/2020

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

G&G-rapport 2019-154

Versie	Datum
Concept	19 december 2019
Eindrapport	12 maart 2020

Gecontroleerd door: Thijs Damen

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

Bovendijk 35-G

2295 RV Kwintsheul

Hazenkoog 35-A

1822 BS Alkmaar

www.vandergoesengroot.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Aanleiding tot het onderzoek	5
1.2	Doel van het onderzoek.....	5
1.3	Ligging en beknopte beschrijving van het onderzoeksgebied	6
2	Methode	7
2.1	Broedvogelinventarisatie.....	7
2.2	Wintertellingen.....	9
2.3	Weersomstandigheden in 2019	10
2.4	Foutendiscussie	10
3	Resultaten	11
3.1	Vastgestelde soorten	11
3.2	Hoofdgroepen en Rode Lijst	11
3.3	Niet-broedvogels	12
3.4	Vergelijking met eerdere inventarisaties	13
3.5	Soortbesprekingen.....	15
3.6	Wintervogels inventarisatie.....	23
4	Conclusies	33
5	Aanbevolen en geraadpleegde literatuur	35
6	Bijlagen	36

1 Inleiding

1.1 Aanleiding tot het onderzoek

Gebiedscoöperatie Buitenland van Rhoon heeft aan Ecologisch Onderzoeks- en Adviesbureau Van der Goes en Groot opdracht verleend tot een broedvogelen wintervogelinventarisatie in Buitenland van Rhoon. In 2018 is het streefbeeld voor het gebied vastgesteld, waarin de verschillende doelen op gebied van natuur, recreatie en landbouw worden aangegeven. In opdracht van de Provincie Zuid-Holland zijn de verschillende partijen, zoals boeren, natuurverenigingen en recreatieondernemers, gebundeld onder de noemer gebiedscoöperatie Buitenland van Rhoon. Dit onderzoek dient te worden gebruikt als nulmeting voor de toekomstige in het gebied uit te voeren inventarisaties. Daarbij kan de gebiedscoöperatie zicht krijgen op het tempo en de uitvoering van de plannen voor de komende jaren. Aanvullend wordt in dit rapport een vergelijking gemaakt met eerder uitgevoerde broedvogelkarteringen van 2016 en 2018. Dit is echter niet het hoofddoel van de inventarisatie (nulmeting), maar de resultaten uit de vergelijking kunnen een voorzichtig beeld schetsen van de huidige ontwikkelingen die al gaande zijn.

1.2 Doel van het onderzoek

Doel van het onderzoek is om inzicht te krijgen in aanwezigheid en de verspreiding van broedvogels binnen het onderzoeksgebied. Door de resultaten te vergelijken met die van eerdere inventarisaties in het gebied kan tevens de aantalsontwikkeling van de broedvogelbevolking worden geanalyseerd. Daarnaast wordt in de wintermaanden (oktober 2019 – maart 2020) maandelijks een wintervogeltelling uitgevoerd, gericht op het in kaart brengen van overwinterende akkervogelsoorten.

Veld met luzerne en kruidenrijke akkerrand in de Zegenpolder.

1.3 Ligging en beknopte beschrijving van het onderzoeksgebied

In Figuur 1 is de ligging van Buitenland van Rhoon aangegeven. Het totale geïnventariseerde gebied is ca. 610 ha groot. Het object bevindt zich ingeklemd tussen Rhoon, Charlois en Barendrecht, op het eiland IJsselmonde. Ten zuiden van het gebied loopt de Oude Maas, met enkele getijdagrienden als Klein Profijt en de Carnisse Grienden. In het Buitenland van Rhoon worden de akkers en weiden van elkaar gescheiden door dijklichamen met daarop wegen en aangrenzende bebouwing, zoals boerderijen, omzoomd door laanbeplanting van onder andere Essen. Het gebied is op te delen in de Zegenspolder, Portlandpolder, Molenpolder, Het Buitenland en Rhoonse Weide. De toponiemen zijn aangegeven op de kaart in Figuur 1 en worden in §3.5 gebruikt om de ligging van territoria helder te kunnen duiden.

Het Buitenland van Rhoon is gelegen in de fysisch geografische regio het Zuidwestelijk zeekleigebied. Het bodemmateriaal bestaat uit zware klei, onderverdeeld in schor-, plaat-, gors en griendgronden. Geologisch gezien bestaan de bodemprofielen in het gehele gebied uit kalkrijke poldervaaggronden, bestaande uit lichte klei, fijne zavel of zware zavel. In de Portlandpolder bevindt zich minder dan 40 cm zeelei op rivierklei, een iets afwijkend bodemtype ten opzichte van de andere polders. In het gebied is grondwatertrap Vb aanwezig. Dit houdt in dat de Gemiddelde Hoogste Grondwaterstand (GHG) zich 25-40 cm onder het maaiveld bevindt. De Gemiddeld Laagste Grondwaterstand bevindt zich meer dan 120 cm onder het maaiveld. De klei kan 's zomers dus oppervlakkig uitdrogen, wanneer het grondwater afzakt tot meer dan een meter onder het maaiveld.

Figuur 1.
Ligging van Buitenland van Rhoon (ca. 610 ha), inclusief gebruikte toponiemen.

2 Methode

2.1 Broedvogelinventarisatie

Het doel van het broedvogelonderzoek was inzicht te krijgen in de aanwezige soorten, hun relatieve aantallen en hun verspreiding (namen volgens BIJLSMA *ET AL.*, 2001). Het is uitgevoerd conform de landelijk gebruikelijke methodiek zoals uitgebreid beschreven in de 'Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek' (VAN DIJK & BOELE, 2011; VERGEER *ET AL.*, 2016).

De methodiek voor broedvogels (vijf bezoekerondes) komt hiermee overeen. Tussen de verschillende bezoekerondes lagen minimaal 10 dagen. Er zijn twee nachtrondes uitgevoerd, met name gericht op de verschillende uilensoorten.

In totaal zijn in de periode april t/m juni zeven bezoeken uitgevoerd. Het ging om vijf dagbezoeken en twee nachtbezoeken. De dagbezoeken vonden plaats vanaf zonsopgang tot in de middag. De nachtbezoeken werden uitgevoerd voorafgaande aan de derde ronde en tijdens de vijfde ronde.

De bezoekdata, de bestede tijd en de weersomstandigheden tijdens de veldbezoeken in Buitenland van Rhon staan vermeld in Tabel 1. De veldbezoeken zijn uitgevoerd door Tim van der Meer. Over het algemeen is een half uur voor zonsopgang begonnen met de inventarisatie. Een enkele keer is ook later op de ochtend of in de middag gestart.

Tabel 1.
Bezoekdata, bestede tijd en weersomstandigheden tijdens de veldbezoeken van de broedvogelinventarisatie in Buitenland van Rhon in 2019 (N = nachtronde).

Bezoek	Datum	Start	Eind	Bestede tijd	Weersomstandigheden (Bewolking/Wind/ Temperatuur (°C))
1	8 april	07:20	12:05	04:45	6 / ZO2 / 14
1	9 april	10:55	13:25	02:30	4 / NNO4 / 13
1	10 april	08:45	12:30	03:45	2 / NO5 / 10
1	11 april	08:15	09:55	01:40	1 / NO3 / 8
2	23 april	08:00	13:15	05:15	6 / O5 / 15
2	24 april	08:00	12:30	04:30	1 / ZO3 / 17
3	9 mei	09:20	13:55	04:35	3 / ZW2 / 15
3	10 mei	07:35	13:25	05:50	7 / VAR1 / 15
4	27 mei	07:30	12:55	05:25	4 / WNW3 / 16
4	28 mei	18:15	21:15	03:00	4 / NW3 / 15
4	30 mei	11:35	14:30	02:55	8 / ZW4 / 16
5	11 juni	07:30	12:45	05:15	6 / WZW3 / 17
5	12 juni	09:00	11:00	02:00	8 / Z2 / 15
5	13 juni	08:45	11:50	03:05	7 / ZZW4 / 15
N1	7 mei	20:55	23:50	02:55	5 / W2 / 9
N2	12 juni	22:10	00:45	03:05	2 / Z2 / 12
Totaal	60:00 uur				

De route werd zo gekozen dat alle delen van het terrein goed geteld konden worden. Per bezoek werd op een ander deel van de route begonnen zodat de verschillende terreindelen op andere tijdstippen ten opzichte van zonsopgang zijn bezocht. Later in het jaar werd de route waar nodig fijnmaziger omdat meer zangvogels aanwezig waren.

Het weer beïnvloedt de activiteit van vogels. Bij harde wind, neerslag, lage en ook hoge temperaturen zijn vogels minder actief. Geprobeerd is dergelijke omstandigheden tijdens de veldbezoeken zoveel mogelijk te vermijden. Tijdens de bezoeken waren de weersomstandigheden over het algemeen gunstig (zie Tabel 1).

Tabel 2.

De soortenlijst voor de broedvogelkartering in het Buitenland van Rhoon in 2019.

Bij de broedvogelinventarisatie zijn 27 soorten opgenomen in de karteersoortenlijst (zie Tabel 2). Het betreft met name akkervogels en soorten van ruigtevelden, jong bos en struweel.

Ringmus	Grauwe klauwier	Grauwe vliegenvanger	Grauwe kiekendief
Steenuil	Patrijs	Blauwborst	Kwartelkoning
Boerenwaluw	Putter	Zomertortel	Bruine kiekendief
Gekraagde roodstaart	Groenling	Veldleeuwerik	Scholekster
Roodborsttappuit	Torenvalk	Gele kwikstaart	Graspieper
Kneu	Ransuil	Kievit	Kwartel
Grasmus	Spotvogel	Velduil	

Na het digitaliseren van alle geldige waarnemingen zijn deze geclusterd tot territoria met behulp van een door Van der Goes en Groot ontwikkeld clusterprogramma dat werkt met de SOVON-criteria (VAN DIJK & BOELE, 2011). Op basis van nieuwe inzichten, met name met betrekking tot de fusieafstand, is de landelijke methode enigszins aangepast (VAN DIJK *ET AL.*, 2013; VERGEER *ET AL.*, 2016). Hierbij is aangesloten.

Na de automatische clustering zijn de resultaten vervolgens gecontroleerd door iemand met veel ervaring met het clusteren van broedvogelgegevens en indien nodig aangepast.

Resultaat van de clustering is per soort een stippenkaart met alle aangetroffen broedvogelterritoria.

2.2 Wintertellingen

In de periode oktober 2019 t/m maart 2020 vindt maandelijks een wintervogeltelling plaats, waarbij een twaalfstal akkervogels in kaart wordt gebracht. Deze soorten staan aangegeven in Tabel 3. Deze soorten zijn sterk indicatief voor wintervoedselakkers, al zijn enkele soorten hier zeer zeldzaam en vrijwel niet te verwachten (zoals Grauwe gors).

Tabel 3.
De soortenlijst voor de wintertellingen in het Buitenland van Rhooen in 2019 en 2020.

Ringmus	Torenvalk	Grauwe gors	Groenling
Kneu	Geelgors	Ruigpootbuiserd	Klappekster
Veldleeuwerik	Velduil	Putter	Blauwe kiekendief

De bezoekdata, de bestede tijd en de weersomstandigheden tijdens de veldbezoeken in Buitenland van Rhooen staan vermeld in Tabel 4. De veldbezoeken zijn uitgevoerd door Maarten Langbroek. Over het algemeen is een half uur voor zonsopgang begonnen met de inventarisatie.

Tabel 4.
Bezoekdata, bestede tijd en weersomstandigheden tijdens de veldbezoeken van de wintertellingen in het Buitenland van Rhooen in 2019 en 2020.

Bezoek	Datum	Start	Eind	Bestede tijd	Weersomstandigheden (Bewolking/Wind/ Temperatuur (°C))
1	23 oktober	08:00	15:30	07:30	7 / ZO2 / 12
1	24 oktober	08:00	12:30	02:30	2 / ZO3 / 13
2	13 november	10:30	14:00	03:50	7 / W3 / 8
2	14 november	08:10	14:00	05:50	6 / ZW3 / 6
3	17 december	08:40	15:45	07:05	5 / Z3 / 13
4	20 januari	09:30	16:00	06:30	7 / Z1 / 3-8
5	25 februari	09:00	16:00	07:00	5 / W5 / 7-8
6	11 maart	07:45	15:00	7:45	3 / W3 / 12
Totaal	47:30 uur				

2.3 Weersomstandigheden in 2019

Het verloop van de winter heeft, met name bij standvogels, invloed op de populatie in het voorjaar. Ook droogte of juist natte omstandigheden kunnen de stand van bepaalde soorten beïnvloeden. Hieronder volgt daarom een beknopte impressie van de voorafgaande winter en de weersomstandigheden gedurende het broedseizoen van 2019.

De winter van 2018/2019 kan gekarakteriseerd worden als zeer zacht, zeer zonnig met een normale hoeveelheid neerslag. De hoge gemiddelde temperatuur van 5,2 graden kwam voornamelijk voor rekening van de maanden december en februari. Januari was een vrij normale maand met een gemiddelde temperatuur van 3,5 °C.

De lentemaanden in 2019 (maart, april, mei) verliepen over het algemeen zacht, vrij droog en zeer zonnig. Maart verliep zeer zacht, nat en met de normale hoeveelheid zon. De eerste achttien dagen van de maand was het onstuimig met regelmatig veel wind en neerslag. Vanaf de 19e kregen hogedrukgebieden de overhand en werd het rustig weer.

In april was het zeer zacht, zeer zonnig en vrij droog. De maand werd gekenmerkt door een sterk wisselend weerbeeld, waarbij enkele koude dagen met (winterse) buien werden afgewisseld door zonnige perioden met zomers warme dagen.

Mei verliep koel, droog en vrij zonnig. Juni was extreem warm, nat en zeer zonnig. Het was de warmste junimaand sinds 1901.

2.4 Foutendiscussie

Tijdens de veldbezoeken waren de weersomstandigheden goed, over het algemeen licht tot zwaar bewolkt, weinig wind en geen bijzonder lage of hoge temperaturen (zie Tabel 1).

Het inventariseren van weidevogels vanaf paden/wegen kan ertoe leiden dat vogels in het centrum van of ver op de percelen worden gemist, zeker soorten waarvan het gedrag en de roep onopvallend zijn. Enkele territoria van deze soorten in het midden van de percelen kunnen daarom onopgemerkt zijn gebleven..

In Buitenland van Rhon waren voldoende wegen aanwezig om de percelen goed te tellen. In grote percelen en in open terreindelen zijn bij twijfel insteken gemaakt.

Bij deze inventarisatie is het voorkomen van een selectie soorten broedvogels onderzocht. Vanwege het beperkte aantal bezoeken is het mogelijk dat soorten gemist zijn, met name soorten die vroeg in het voorjaar of juist laat in het broedseizoen hun belangrijkste activiteitenpiek laten zien.

3 Resultaten

3.1 Vastgestelde soorten

In totaal zijn van 21 soorten 311 territoria vastgesteld (zie Tabel 5). De verspreidingskaarten van de vastgestelde broedvogels zijn te vinden in Bijlage 1.

De in de verspreidingskaarten weergegeven territoriumstippen liggen meestal op de locatie van de waarneming met de hoogste broedzekerheidscode binnen de datumgrenzen. Indien nodig is een correctie toegepast, bijvoorbeeld bij uitloop van kuikens over grote afstand. Vaak is sprake van meerdere waarnemingen die samen een territorium vormen. De stip geeft meestal niet de locatie van een eventueel nest aan. Het gebied rondom de territoriumstip dat voldoet aan de eisen die de desbetreffende soort aan zijn leefgebied stelt is onderdeel van het territorium. De grootte van het territorium hangt af van de soort en de kwaliteit van het leefgebied.

3.2 Hoofdgroepen en Rode Lijst

De vastgestelde broedvogels zijn gerangschikt naar ecologische hoofdgroep (zie Tabel 6). Hierbij zijn de hoofdecotopen zoals onderscheiden door SIERDSEMA (1995) als uitgangspunt genomen. In afwijking van SIERDSEMA (1995) is de Kerkuil in de groep 'vogels van erven en bebouwing' geplaatst omdat dit beter past bij de plaats die deze soort inneemt in het gebied.

Buitenland van Rhoon is vooral van belang voor weidevogels, vogels van erven en bebouwing en vogels van opgaand bos en bosranden.

Relatief talrijk zijn Kievit, Gele kwikstaart, Ringmus en Putter.

Vooral het relatief talrijke voorkomen van bijzondere soorten als Boerenwaluw, Graspieper, Gele kwikstaart, Spotvogel, Ringmus en Kneu geeft de kwaliteit van het gebied aan.

Tabel 5.
*Aantal territoria van broedvogels in Buitenland van Rhoon in 2019. Soorten met een * staan vermeld op de Rode Lijst.*

Soort	Aantal	Soort	Aantal
Scholkster	6	Gekraagde roodstaart	2
Kievit	63	Roodborsttapuit	4
Kerkuil	5	Cetti's zanger	1
Bosuil	3	Spotvogel*	1
Ransuil*	2	Grasmus	19
Groene specht	2	Ringmus*	36
Veldleeuwerik*	1	Groenling	23
Boerenwaluw*	14	Putter	46
Graspieper*	4	Kneu*	36
Gele kwikstaart*	39	Appelvink	1
Blauwborst	3		
Aantal soorten	21	Aantal territoria	311

Van de 21 vastgestelde soorten broedvogels komen er acht voor op de 'Rode Lijst van de Nederlandse Broedvogels' (KLEUNEN ET AL, 2017). Het betreft Ransuil (kwetsbaar), Veldleeuwerik (gevoelig), Boerenwaluw (gevoelig), Spotvogel (gevoelig), Ringmus (gevoelig), Gele kwikstaart (gevoelig), Graspieper (gevoelig) en Kneu (gevoelig).

3.3 Niet-broedvogels

Van enkele soorten voldeden de verzamelde waarnemingen niet aan de criteria voor het vaststellen van een geldig territorium. Het betreft Bruine kiekendief (enkele foeragerende exemplaren en paren), Torenvalk (territoriale vogel op 28 mei), Tureluur (enkele vogel op 10 april) en Paapje (enkele vogel op 10 mei).

Kerkuil, Bosuil, Cetti's zanger en Appelvink zijn aan de karteersoortenlijst toegevoegd en dus integraal gekarteerd.

Tabel 6.

Indeling van de in Buitenland van Rhon in 2019 vastgestelde broedvogelterritoria in ecologische hoofdgroepen (NS = aantal soorten, NT = aantal territoria).

Groep	Soorten	NS	NT
Moerasvogels	Blauwborst en Cetti's zanger.	2	4
Weidevogels	Scholekster, Kievit, Veldleeuwerik, Graspieper en Gele kwikstaart.	5	113
Vogels van struwelen en jong bos	Roodborst, Spotvogel, Grasmus, en Kneu.	4	60
Vogels van opgaand bos en bosranden	Bosuil, Ransuil, Groene specht, Gekraagde roodstaart, Groenling, Putter en Appelvink.	7	79
Vogels van erven en bebouwing	Kerkuil, Boerenwaluw en Ringmus	3	55
	Totaal	21	311

3.4 Vergelijking met eerdere inventarisaties

Bij een vergelijking van de resultaten van broedvogelinventarisaties uit verschillende jaren is het goed om te beseffen dat veranderingen in het aantal vastgestelde territoria te maken kunnen hebben met jaarinvloeden (zoals het weer en de voedselsituatie), landschappelijke veranderingen en de landelijke trend. Daarnaast kunnen waarnemersinvloeden optreden wanneer door verschillende mensen is geïnterviewd.

Het Buitenland van Rhon werd in 2016 en 2018 onderzocht op broedvogels (GODIEN, 2016 EN GODIEN, 2018).

Een overzicht waarin de resultaten van eerdere broedvogelinventarisaties worden vergeleken met die van 2019 is te vinden in Tabel 7. De inventarisaties werden uitgevoerd volgens de uitgebreide territoriumkartering (VAN DIJK & BOELE, 2011) die grotendeels overeen komt met de in 2016 en 2018 gehanteerde methode. De resultaten uit de jaren 2016 en 2018 zijn naar verwachting redelijk vergelijkbaar. Wel is het zo dat er zes dagbezoeken (vijf in 2019) en één nachtronde zijn gelopen (twee in 2019). Tijdens de eerder uitgevoerde karteringen werd ook het westelijk deel van het Buitenland van Rhon geteld, evenals een groot deel van de Rhonse Weide. Dit zorgt voor een verschil van c.a. 117 ha. Als laatste kan een opmerking gemaakt worden over de manier van vergelijken. De gegevens van 2019 zijn vergeleken met de data uit de broedvogelrapporten (GODIEN, 2016 EN GODIEN, 2018), zonder dat het databestand in bezit is geweest. Gelukkig zijn in het rapport tabellen en soortverspreidingskaarten opgenomen, waardoor de aantallen en verspreiding toch goed te achterhalen zijn (ook de ligging van de territoria).

Onderstaand wordt in de tabel aangegeven welke soorten er in 2019 zijn aangetroffen, met in de onderste regel ook het totale aantal soorten akkervogels en de bijbehorende aantallen territoria (totaal per jaar).

Tabel 7.
Vergelijking van het aantal territoria in Buitenland van Rhon van deze inventarisatie (2019) met 2016 en 2018. Soorten met een * staan vermeld op de Rode Lijst (ng = waarschijnlijk niet geteld).

Soort \ Jaar	2016	2018	2019		2016	2018	2019
Schalekster	2	3	6	Gekraagde roodstaart	ng	2	2
Kievit	31	32	63	Roodborsttapuit	2	5	4
Kerkuil	6	6	5	Cetti's zanger	ng	ng	1
Bosuil	ng	ng	3	Spotvogel*	ng	1	1
Ransuil*	ng	1	2	Grasmus	ng	28	19
Groene specht	ng	3	2	Ringmus*	ng	18	36
Veldleeuwerik*	0	0	1	Groenling	ng	19	23
Boerenwaluw*	ng	ng	14	Putter	ng	25	46
Graspieper*	0	0	4	Kneu*	2	14	36
Gele kwikstaart*	16	28	39	Appelvink	ng	ng	1
Blauwborst	ng	3	3				
Aantal soorten	8	15	21	Aantal territoria	59	188	311

Rode-Lijstsoorten die ten opzichte van de eerdere karteringen in 2019 voor het eerste in gebied als broedvogel zijn vastgesteld zijn Veldleeuwerik (1) en Graspieper (4). Overige soorten waarvan in 2019 voor het eerst territoria in gebied zijn vastgesteld zijn Bosuil (1), Boerenzwaluw (4), Cetti's zanger (1), en Appelvink (1). Alleen de Steenuil (2018) werd bij eerdere inventarisaties éénmalig vastgesteld. Mogelijk is deze nog wel in het gebied aanwezig maar tijdens de avondronden gemist.

Het aantal territoria van weidevogels lijkt te zijn toegenomen ten opzichte van de 2016 en 2018. Met name Kievit, Graspieper en Gele kwikstaart namen sterk toe. Met name de positieve trend van Gele kwikstaart komt goed uit de verschillende inventarisaties naar voren.

De afname van Grasmus wordt verklaard doordat er in de kartering van 2018 een groot deel van de Rhoonse Weide en Het Buitenland West bij de inventarisatie is meegenomen. Mogelijk werkt dit ook door op de aantallen territoria van Roodborsttapuit en is de soort toegenomen, aangezien de territoria in de Rhoonse Weide niet zijn meegenomen.

Opvallend is dat, ondanks dat het gebied in 2019 kleiner was, er van veel soorten een groter aantal territoria is vastgesteld. Mogelijk is dit te verklaren door waarnemersverschillen of is er iets in het beheer veranderd / zijn er recentelijk kansrijke plaatsen in het gebied gecreëerd.

De aantallen van Roodborsttapuit zijn ongeveer gelijk gebleven.

3.5 Soortbesprekingen

Per vogelsoort wordt hieronder de verspreiding en de ontwikkeling van het aantal territoria in Buitenland van Rhon nader toegelicht. Alle Rode-Lijstsoorten worden besproken. Verder zijn alleen die soorten in de soortbespreking opgenomen, waarover nadere bijzonderheden te vermelden zijn.

Indien van toepassing wordt in onderstaande soortbesprekingen de ontwikkeling van de broedvogelstand vergeleken met de landelijke aantalsontwikkeling sinds 1990 (BOELE *ET AL.*, 2019). Hierbij worden de volgende categorieën onderscheiden:

- ♣ sterke afname, significante afname van meer dan 5% per jaar
- ♣ matige afname, significante afname van minder dan 5% per jaar
- ♣ stabiel, geen significante toe- of afname
- ♣ matige toename, significante toename van minder dan 5% per jaar
- ♣ sterke toename, significante toename van meer dan 5% per jaar

Ook wordt onderscheid gemaakt in de aantalsontwikkeling op lange termijn (sinds 1990) en die op korte termijn (sinds 2008). Soms wordt ook de indexwaarde van 2017 vermeld (indexwaarde 1990 is 100).

Achter elke soort is het aantal vastgestelde territoria vermeld en of het een Rode-Lijstsoort betreft.

Ook wordt vermeld of een soort op de Oranje Lijst staat. Deze lijst is in 2013 door Vogelbescherming en Sovon opgesteld als een soort 'early warning'. Het gaat om soorten waar het slecht mee gaat, maar nog niet slecht genoeg om op de Rode Lijst vermeld te worden.

Scholekster (6)

In totaal zijn zes territoria vastgesteld, waarvan vier zich bevinden in de Portlandpolder. Drie territoria bevinden zich op twee akkers in het uiterste oosten van de polder. Verder is één territorium aangetroffen in het westelijk deel van de Zegenpolder, daar waar de graafwerkzaamheden zijn uitgevoerd. Als laatste is één territorium vastgesteld op een akker in het oostelijk deel van de Molenpolder.

Zowel op lange als op korte termijn is landelijk sprake van een matige afname. De indexwaarde voor 2017 staat op 29.

De Scholekster staat niet op de Nederlandse Rode Lijst maar wel op de Europese Rode Lijst (BIRDLIFE INTERNATIONAL, 2015), en wel in de categorie 'Kwetsbaar'.

Oorzaak van de achteruitgang is onder meer de lage waterstand in veel gebieden, waardoor wormen slecht bereikbaar zijn. Ook predatie speelt een negatieve rol. De afname van schelpdieren door te intensieve visserij is ongunstig voor de Scholekster in de wintermaanden.

Kievit (63)

De Kievit is lokaal een algemene broedvogel van met name de Portlandpolder en de Molenpolder. In Het Buitenland is de soort alleen in het noordwesten aangetroffen. In de Zegenpolder zijn negen territoria aangetroffen, voornamelijk in het westelijke deel, rond de vergravingen (veel kale gronden). In de Portlandpolder is de soort een algemene verschijning, enkele percelen herbergen meerdere territoria. Er werden hier veel buitelandse mannetjes aangetroffen. In het centrale deel van de Molenpolder werden meer dan tien territoria vastgesteld.

De landelijke trend van deze in Nederland wijd verbreide weidevogel laat een matige afname zien, zowel op lange als op korte termijn. Het indexcijfer voor 2017 staat op 50.

De Kievit staat niet op de Nederlandse Rode Lijst maar wel op de Oranje Lijst en de Europese Rode Lijst (BIRDLIFE INTERNATIONAL, 2015), en wel in de categorie 'Kwetsbaar'.

De afname van de populatie wordt vooral veroorzaakt door te lage overleving van kuikens. Dat heeft onder meer te maken met te weinig voedsel door grootschalig gebruik van landbouwgif. Geschikt habitat bestaat uit extensief beweide grasland met flauwe slikranden bij greppels en plasdras situaties. Beweiding tijdens het broeden moet bij voorkeur vermeden worden.

De Kievit is een algemene soort in voornamelijk de Portlandpolder en de Molenpolder.

Kerkuil (5)

Verspreid in het Buitenland van Rhon zijn vijf territoria van Kerkuil vastgesteld. Het betreft veelal waarnemingen bij boerderijen. In de Zegenpolder zijn twee territoria vastgesteld. In de Portlandpolder werd één territorium vastgesteld. Dit geldt ook voor de Molenpolder en het uiterste noordwesten van deelgebied Het Buitenland.

Zowel op lange als op korte termijn neemt de kerkuil matig toe in Nederland. In 2017 werd een recordstand van naar schatting 3400-3600 broedparen bereikt. De indexwaarde voor 2017 staat op 300.

Bosuil (3)

Van deze uilensoort zijn drie territoria vastgesteld, waarvan één territorium zich waarschijnlijk in de Carnisse Grienden bevindt. Dit territorium is toch meegenomen, omdat een deel van de polder geldt als jachtgebied, en dus onderdeel is van het territorium. De overige twee territoria bevinden zich in Het Buitenland.

De landelijke trend van de Bosuil laat sinds 1990 een matige afname zien. Sinds 2008 is sprake van een stabiele trend. De indexwaarde voor 2017 staat op 103.

Ransuil (2, Rode Lijst: kwetsbaar)

Van deze Rode Lijstsoort zijn twee territoria vastgesteld, waarvan één zich waarschijnlijk bevindt op het terrein van de Golfclub. Dit territorium is toch meegenomen, omdat een deel van de polder geldt als jachtgebied, en dus onderdeel is van het territorium. Het andere territorium bevindt zich bij de boerderij in het uiterste oosten van de Portlandpolder.

Sinds 1990 laat de landelijke trend van de Ransuil een sterk afname zien. Sinds 2008 is sprake van een stabiele stand. De indexwaarde voor 2017 staat op slechts 17.

Belangrijkste oorzaak van de afname is verminderd prooiaanbod door veranderingen in de landbouw. Verbetering van voedselaanbod kan tot stand komen door inrichting van ruige perceelranden, slootkanten en braak liggende akkers.

Groene specht (2)

Ook de Groene specht is in het gebied aangetroffen, maar met een hoge waarschijnlijkheid kan gesteld worden dat de soort uit nabijgelegen, bosrijk gebied komt om in de polder te foerageren, zoals op de grasdijken en in graslandpercelen. In het uiterste westen van de Zegenpolder werd één territorium vastgesteld, daarnaast werd een territorium vastgesteld direct ten noorden van de golfclub (met grote waarschijnlijkheid bevindt het territorium zich voor het overgrote deel op het terrein van de golfclub).

Zowel op lange als op korte termijn laat de trend een matige toename zien. De indexwaarde voor 2017 staat op 292.

Veldleeuwerik (1, Rode Lijst: gevoelig)

Van deze kenmerkende weidezangvogel werd één territorium vastgesteld in het centrale deel van de Portlandpolder. Of de soort hier daadwerkelijk gebroed heeft is niet bekend.

In de jaren zeventig van de vorige eeuw was de Veldleeuwerik de meest wijdverspreide broedvogel van Nederland. Sindsdien zijn de aantallen gedecimeerd, vooral als gevolg van intensivering van de landbouw. Sinds 1990 is sprake van een matige afname. De trend sinds 2008 is stabiel. Het indexgetal voor 2017 staat op 36.

Vergeleken met 1950 is minder dan 5% van de toenmalige stand over. Belangrijke oorzaken zijn verminderde reproductie door intensief maaibeheer, voedselgebrek en eenzijdige gewasteelt. Ook in de winter is er te weinig voedsel voor de vogels te vinden.

Boerenwaluw (14, Rode Lijst: gevoelig)

Van deze soort zijn veertien territoria vastgesteld, alleen in het noordelijke deel van het Buitenland van Rhon. Bij een woning langs de Essendijk in de Molenpolder werden enkele territoria vastgesteld. Dit geldt ook voor de boerderij langs Het Weegje in Het Buitenland. Als laatste werd een aantal territoria vastgesteld bij zorgboerderij De Buytenhof.

De landelijke stand van de Boerenwaluw laat zowel op lange als op korte termijn een matige toename zien. Het indexgetal voor 2017 staat op 92. Vergeleken met de jaren vijftig is de soort echter met ongeveer tweederde afgenomen. Minder insecten en verminderde broedgelegenheid worden als belangrijkste reden gezien voor de afname.

Veldleeuweriken zijn in de afgelopen decennia steeds meer uit het agrarische landschap verdwenen.

Graspieper (4, Rode Lijst: gevoelig)

Van deze Rode Lijstsoort werden vier territoria vastgesteld, waarvan één deels gesitueerd is buiten het karteringsgebied. Dit betreft een territorium in het uiterste noordwesten van het Buitenland van Rhoon, ten noorden van zorgboerderij De Buytenhof. Twee territoria bevinden zich in de Portlandpolder, op een akker direct grenzend het Molenpolderpad (ten oosten). In Het Buitenland werd ook een territorium aangetroffen ten oosten van het Molenpolderpad.

Graspiepers zijn voor succesvol broeden en opgroeien van de jongen aangewezen op structuur- en kruidenrijke slootkanten, die niet eerder dan in augustus (maar wel jaarlijks) worden gemaaid (OOSTERVELD *ET AL*, 2014).

De trend op lange termijn laat een matige afname zien, die op korte termijn is stabiel. De indexwaarde voor 2017 staat op 75.

Als belangrijkste reden voor de afname wordt de intensivering van de landbouw gezien.

De Graspieper staat ook op de Europese Rode Lijst (BIRDLIFE INTERNATIONAL, 2015), en wel in de categorie 'Gevoelig'.

Gele kwikstaart (39, Rode Lijst: gevoelig)

Deze typische weidezangvogel is in een groot deel van het Buitenland van Rhoon aanwezig. De soort is met name aangetroffen in de Portlandpolder (17 territoria) en de Molenpolder (10 territoria). Daarnaast zijn acht territoria vastgesteld in de Zegenpolder. In het noordelijk deel van het gebied is de soort schaarser, mede doordat hier wat minder akkers aanwezig zijn.

Met de Gele kwikstaart lijkt het in het Buitenland van Rhoon goed te gaan.

De landelijke trend op lange termijn van de Gele kwikstaart is stabiel, die op korte termijn laat een matige toename zien. De indexwaarde voor 2017 staat op 86.

Vergeleken met de jaren vijftig is de soort echter met ongeveer driekwart afgenomen. De Gele kwikstaart is verhuisd van voornamelijk grasland naar voornamelijk akkers. Vergroting van oppervlak kruidenrijk grasland kan de soort goed doen.

Blauwborst (3)

Van de Blauwborst zijn drie territoria vastgesteld, waarvan één in de Portlandpolder, één in de Molenpolder en één in Het Buitenland (ten zuidoosten van de Rhoonse Weide).

Sinds 1990 is de landelijke populatie van de Blauwborst ruim verdrievoudigd. Zowel de trend op lange als op korte termijn laten een matige toename zien.

Gekraagde roodstaart (2)

Van deze soort werden twee territoria vastgesteld, beiden op de grens van het waarnemingsgebied. In de Zegenpolder werd een territorium vastgesteld op de hoek van de Zegenpoldersedijk en de Havendam. Verder werd een territorium vastgesteld langs de noordgrens van Het Buitenland. Deze territoria bevinden zich deels buiten het karteringsgebied.

De landelijke trend op lange termijn van dit fraaie vogeltje laat een matige toename zien, die op korte termijn een sterke toename. De indexwaarde voor 2017 staat op 123.

Roodborsttapuit (4)

Van Roodborsttapuit werden vier territoria vastgesteld, waarvan twee zich bevinden langs de zuidkant van de Portlandpolder. Daarnaast werden twee territoria vastgesteld in Het Buitenland. Een territorium bevond in het noordwestelijke deel langs de Achterweg, bij de Rhoonse Weide. De soort werd hier in oktober, tijdens de eerste wintertelling, ook nog waargenomen.

Zowel op lange als op korte termijn is sprake van een sterke toename van de Roodborsttapuit. De soort is duidelijk aan een opmars bezig, tegenwoordig zelfs in de poldergebieden van West Nederland. De indexwaarde voor 2017 staat op 795.

Cetti's zanger (1)

Van Cetti's zanger werd één territorium vastgesteld in het uiterste oosten van de Portlandpolder. Mogelijk ligt dit territorium voor het grootste deel buiten het karteergebied.

Deze zuidelijke soort is sinds 2005 aan een opmars bezig in ons land. Met name vanuit de Biesbosch heeft de Cetti's zanger zich over een groot deel van West Nederland verspreid. Er is sprake van een sterke toename.

Spotvogel (1, Rode Lijst: gevoelig)

Bij de boerderij aan de Molenpolderse Zeedijk werd één territorium vastgesteld, in deelgebied Molenpolder.

De trend op lange termijn laat een matige afname zien, die op korte termijn een matige toename. De indexwaarde voor 2017 staat op 57. De reden van de afname is niet geheel duidelijk. Een verminderd aanbod van insecten speelt mogelijk een rol.

Grasmus (19)

Grasmus is een algemene broedvogelsoort, die lokaal vrij algemeen is. In het zuidelijk deel van de Portlandpolder werden vijf territoria vastgesteld. Verder is het noordelijk deel van het Buitenland van Rhoon een klein bolwerk, rond zorgboerderij De Buytenhof (zes territoria). Opvallend is dat de soort met name aan de randen van het gebied wordt aangetroffen., met uitzondering van drie territoria langs de Essendijk in de Molenpolder.

De landelijke trend van de Grasmus is zowel op lange als op korte termijn matig positief. De indexwaarde voor 2017 staat op 197.

Ringmus (36, Rode Lijst: gevoelig)

De Ringmus is in het gebied lokaal een vrij algemene soort die bij enkele boerderijen en erven veel is aangetroffen. Dit is met name het geval in deelgebied Molenpolder langs de Kortweg en in Het Buitenland langs de Oudeweg. In het noordelijk deel van de Zegepolder en Portlandpolder is de soort op enkele plaatsen aangetroffen.

Zowel op lange als op korte termijn laat de landelijke trend een matige afname zien. De indexwaarde voor 2017 staat op 29.

Sinds de jaren vijftig bedraagt de afname ruim 75%. Verlies van leefgebied in de vorm van kruiden- en insectenrijke veldjes speelt de soort parten. Het natuurrijker inrichten van erven zou de Ringmus kunnen helpen.

Groenling (23)

Deze soort is verspreid in het karteergebied aangetroffen. In totaal zijn 23 territoria vastgesteld, waarvan de hoogste dichtheden zich bevinden ten noorden van zorgboerderij De Buytenhof en langs de noordgrens van de Zegepolder. De Groenling voelt zich sterk aangetrokken tot de laanbeplantingen op de dijken en rond solitaire of groepjes bomen op boerenerven en in tuinen.

De landelijke trend is zowel op lange als op korte termijn matig positief. De indexwaarde voor 2017 staat op 172.

Putter (46)

De Putter is een algemene broedvogel in het Buitenland van Rhon, met name langs de dijken en bij boerderijen. Hier is vaak wat struweel of opgaand jong bos aanwezig. In combinatie met de bloemrijke (zadenrijke) akkerranden of percelen een ideale verblijfplaats voor Putters.

De landelijke populatie van de Putter is sterk toegenomen, zowel op lange als op korte termijn. Sinds 1990 verzevenvoudigde de stand. Het indexcijfer voor 2017 staat dan ook op 713.

Kneu (36, Rode Lijst: gevoelig)

De Kneu is in het Buitenland van Rhon een vrij algemene verschijning, met name bij ruigteveldjes en soms ook bij boerenerven. De hoogste dichtheden bevinden zich in het westelijk deel van de Zegenpolder, het oostelijk deel van de Molenpolder en langs dijklichamen in onder andere de Portlandpolder en Molenpolder.

Op lange termijn is landelijk sprake van een matige afname. Op korte termijn laat de trend een matige toename zien. De indexwaarde voor 2017 staat op 46.

Sinds de jaren vijftig is driekwart van de populatie verdwenen. Hoofdoorzaak is de teloorgang van het kleinschalige boerenland. In natuurgebieden gaat het recent wat beter met de soort. Opgaande kruidenvegetaties die de kans krijgen zaad te zetten zijn belangrijk voor de Kneu.

Appelvink (1)

Het enige territorium van Appelvink werd aangetroffen op de grens van de Portlandpolder en het terrein van de golfclub. Het is aannemelijk dat het daadwerkelijke territorium zich bevindt op het terrein van de golfclub.

De weinig opvallende Appelvink is tegenwoordig een succesvolle soort in Nederland. Sinds 1990 is sprake van een matige toename. recent is zelfs sprake van een sterke toename. De indexwaarde voor 2017 staat op 224.

3.6 Wintervogels inventarisatie

Per vogelsoort worden hieronder de aantallen van de aangetroffen overwinterende akkervogels in het Buitenland van Rhon nader toegelicht. Daarnaast wordt per soort in tabelvorm het aantal overwinterende akkervogels aangegeven, per deelgebied (Zegenspolder, Portlandpolder, Molenpolder en Het Buitenland).

Torenavalk (Rode Lijst: kwetsbaar)

In oktober werden in totaal negen exemplaren waargenomen, verspreid in het Buitenland van Rhon. In de Portlandpolder werden in totaal vier exemplaren geteld.

In november werden in totaal acht exemplaren waargenomen, verspreid in het Buitenland van Rhon. In de Zegenspolder werden in totaal drie exemplaren geteld.

In december werden in totaal zeven exemplaren waargenomen, verspreid in het Buitenland van Rhon. In de Portlandpolder en de Zegenspolder werden in totaal vier exemplaren geteld.

In januari werden in totaal vijf exemplaren waargenomen, verspreid in het Buitenland van Rhon. In de Molenpolder werden in totaal drie exemplaren geteld.

In februari werden in totaal zes exemplaren waargenomen, verspreid in het Buitenland van Rhon. In de Portlandpolder en Het Buitenland werden in totaal vier exemplaren geteld.

In maart werden in totaal negen exemplaren waargenomen, verspreid in het Buitenland van Rhon. In de Portlandpolder en de Zegenspolder werden in totaal zes exemplaren geteld.

Tabel 8.
Aantallen verblijvende akkervogels per maand en per deelgebied van de Torenavalk.

Torenavalk	okt-19	nov-19	dec-19	jan-20	feb-20	mrt-20
Het Buitenland	2	3	2		2	2
Molenpolder	2		1	3	1	1
Portlandpolder	4	2	2	1	2	3
Zegenspolder	1	3	2	1	1	3
Totaal	9	8	7	5	6	9

Veldleeuwerik (Rode Lijst: gevoelig)

Van Veldleeuwerik werden in oktober flinke aantallen genoteerd, met onder andere groepen van 60 en 25 exemplaren in de Portlandpolder. Daarnaast werden in de Zegenpolder kleinere groepen waargenomen (22, 19, 11 exemplaren). Een groot deel van de aanwezige vogels had waarschijnlijk de nacht op de akkers doorgebracht (najaarstrek).

In november werden in totaal 218 exemplaren waargenomen, verspreid in het Buitenland van Rhon. In de Zegenpolder werden in totaal 128 exemplaren geteld.

In december werden in totaal 206 exemplaren waargenomen, verspreid in het Buitenland van Rhon. In de Zegenpolder werden in totaal 134 exemplaren geteld.

In januari werden in totaal 246 exemplaren waargenomen, verspreid in het Buitenland van Rhon. In de Zegenpolder werden in totaal 190 exemplaren geteld.

In februari werden in totaal 85 exemplaren waargenomen, verspreid in het Buitenland van Rhon. In de Zegenpolder werden in totaal 69 exemplaren geteld.

In maart werden in totaal 23 exemplaren waargenomen, verspreid in het Buitenland van Rhon. In de Zegenpolder werden in totaal negen exemplaren geteld, op een akker in Het Buitenland verbleven zes exemplaren.

Tabel 9.

Aantallen verblijvende akkervogels per maand en per deelgebied van de Veldleeuwerik.

Veldleeuwerik	okt-19	nov-19	dec-19	jan-20	feb-20	mrt-20
Het Buitenland	24	3	2			6
Molenpolder	14	37		6		3
Portlandpolder	106	50	70	50	16	5
Zegenpolder	72	128	134	190	69	9
Totaal	216	218	206	246	85	23

Blauwe kiekendief (Rode Lijst: gevoelig)

Tijdens de veldbezoeken werd geen Blauwe kiekendief aangetroffen. Wel is de soort sporadisch aangetroffen door derden, getuige de gegevens die te vinden zijn op waarneming.nl.

Tabel 10.

Aantallen verblijvende akkervogels per maand en per deelgebied van de Blauwe kiekendief.

Blauwe kiekendief	okt-19	nov-19	dec-19	jan-20	feb-20	mrt-20
Het Buitenland						
Molenpolder						
Portlandpolder						
Zegenpolder						
Totaal	0	0	0	0	0	0

Ruigpootbuizerd

Tijdens de veldbezoeken werd geen Ruigpootbuizerd aangetroffen.

Tabel 11.

Aantallen verblijvende akkervogels per maand en per deelgebied van de Ruigpootbuizerd.

Ruigpootbuizerd	okt-19	nov-19	dec-19	jan-20	feb-20	mrt-20
Het Buitenland						
Molenpolder						
Portlandpolder						
Zegenpolder						
Totaal	0	0	0	0	0	0

Velduil (Rode Lijst: ernstig bedreigd)

Tijdens de veldbezoeken werd geen Velduil aangetroffen.

Tabel 12.

Aantallen verblijvende akkervogels per maand en per deelgebied van de Velduil.

Velduil	okt-19	nov-19	dec-19	jan-20	feb-20	mrt-20
Het Buitenland						
Molenpolder						
Portlandpolder						
Zegenpolder						
Totaal	0	0	0	0	0	0

Ringmus (Rode Lijst: gevoelig)

Overwinterende Ringmussen zijn in oktober alleen aangetroffen in de Portlandpolder, in totaal acht exemplaren. Ze verbleven rond recent geoogste maisakkers.

In november werden in totaal zes exemplaren waargenomen, verspreid in het Buitenland van Rhooen. In Het Buitenland werden in totaal vijf exemplaren geteld.

In december werden geen Ringmussen aangetroffen.

In januari werden in totaal drie exemplaren waargenomen, bij een voederplaats in Het Buitenland.

In februari werden in totaal veertien exemplaren waargenomen, bij een voederplaats in Het Buitenland.

In maart werden in totaal zestien exemplaren waargenomen, bij een voederplaats in Het Buitenland verbleven veertien exemplaren. Daarnaast werden twee exemplaren opgemerkt in de Zegenspolder.

Tabel 13.

Aantallen verblijvende akkervogels per maand en per deelgebied van de Ringmus.

Ringmus	okt-19	nov-19	dec-19	jan-20	feb-20	mrt-20
Het Buitenland		5		3	14	16
Molenpolder						
Portlandpolder	8	1				
Zegenspolder						2
Totaal	8	6	0	3	14	18

Ringmussen zijn schaars, maar toch werden vrijwel maandelijks enkele exemplaren waargenomen.

Putter

In oktober werden in totaal 50 exemplaren geteld, waarvan het grootste deel verbleef in de Zegenpolder (o.a. een grote groep van 17 exemplaren).

In november werden in totaal acht exemplaren waargenomen, verspreid in het Buitenland van Rhoon. In Het Buitenland en de Molenpolder werden in totaal zes exemplaren geteld.

In december werden in totaal twee exemplaren waargenomen, in deelgebied Molenpolder.

In januari werden in totaal zestien exemplaren waargenomen, rond een Zonnebloemakker in Het Buitenland.

In februari werden in totaal twaalf exemplaren waargenomen, in het grensgebied tussen de Zegenpolder en de Golfclub.

In maart werden geen Putters in het gebied aangetroffen.

Tabel 14.

Aantallen verblijvende akkervogels per maand en per deelgebied van de Putter.

Putter	okt-19	nov-19	dec-19	jan-20	feb-20	mrt-20
Het Buitenland	4	3		16		
Molenpolder	7	3	2			
Portlandpolder	11	2				
Zegenpolder	28				12	
Totaal	50	8	2	16	12	0

Putters werden in oktober veel aangetroffen in de Zegenpolder.

Groenling

In oktober werden 156 exemplaren geteld. Lokaal is de Groenling een algemene soort, met name in de Molenpolder en Portlandpolder, met grote groepen van 29 en 65 exemplaren. Verder werden veel losse exemplaren geteld in de laanbeplanting op de dijktafuds (onder andere de Essendijk).

In november werden in totaal 287 exemplaren waargenomen, verspreid in het Buitenland van Rhooen. In de Portlandpolder werden in totaal 110 exemplaren geteld, in de Molenpolder 115 exemplaren.

In december werden in totaal 53 exemplaren waargenomen, verspreid in het Buitenland van Rhooen. In de Het Buitenland werden in totaal 23 exemplaren geteld, in de Molenpolder 22 exemplaren.

In januari werden in totaal zeven exemplaren waargenomen, verspreid in het Buitenland van Rhooen. In de Portlandpolder werden in totaal vijf exemplaren geteld, in de Molenpolder twee exemplaren.

In februari werden in totaal drie exemplaren waargenomen, verspreid in het Buitenland van Rhooen. In de Portlandpolder werd één exemplaar geteld, in de Zegenpolder bevonden zich twee exemplaren.

In maart werden in totaal vijftien exemplaren waargenomen, verspreid in het Buitenland van Rhooen. In de Portlandpolder werden verspreid door het gebied elf exemplaren geteld, in Het Buitenland bevonden zich vier exemplaren.

Tabel 15.

Aantallen verblijvende akkervogels per maand en per deelgebied van de Groenling.

Groenling	okt-19	nov-19	dec-19	jan-20	feb-20	mrt-20
Het Buitenland	11	59	23			4
Molenpolder	58	115	22	2		
Portlandpolder	83	110	8	5	1	11
Zegenpolder	4	3			2	
Totaal	156	287	53	7	3	15

Kneu (Rode Lijst: gevoelig)

In oktober werden enkele flinke groepen aangetroffen, met name in de Portlandpolder (onder andere twee forse groepen van 30 en 55 exemplaren). In de Molenpolder werd de soort niet aangetroffen. In totaal zijn 107 exemplaren geteld.

In november werden in totaal vijf exemplaren waargenomen, verspreid in het Buitenland van Rhon. In de Zegenpolder werden in totaal twee exemplaren geteld.

In december werden in totaal twintig exemplaren waargenomen, verspreid in het Buitenland van Rhon. In de Molenpolder werden in totaal twaalf exemplaren geteld.

In januari werden in totaal 50 exemplaren waargenomen, allen in deelgebied het Buitenland. De groep verbleef aan de rand van een zonnebloemakker.

In februari werden in totaal 110 exemplaren waargenomen. In de Portlandpolder verbleef een groep van 72 exemplaren. In de Zegenpolder werden in totaal 20 exemplaren aangetroffen. In Het Buitenland werden 18 exemplaren geteld, de groep verbleef aan de rand van een zonnebloemakker.

In maart werden in totaal 72 exemplaren waargenomen. In de Portlandpolder verbleef een groep van 58 exemplaren. In de Zegenpolder werden in totaal twaalf exemplaren aangetroffen. In Het Buitenland werden twee exemplaren geteld.

Tabel 16.

Aantallen verblijvende akkervogels per maand en per deelgebied van de Kneu.

Kneu	okt-19	nov-19	dec-19	jan-20	feb-20	mrt-20
Het Buitenland	2		1	50	18	2
Molenpolder		2	12			
Portlandpolder	94	1			72	58
Zegenpolder	11	2	7		20	12
Totaal	107	5	20	50	110	72

Klapekster (Rode Lijst: verdwenen uit Nederland)

Tijdens de veldbezoeken werd geen Klapekster aangetroffen.

Tabel 17.

Aantallen verblijvende
akkervogels per maand
en per deelgebied van
de Klapekster.

Klapekster	okt-19	nov-19	dec-19	jan-20	feb-20	mrt-20
Het Buitenland Molenpolder Portlandpolder Zegenspolder						
Totaal	0	0	0	0	0	0

Geelgors

Tijdens de veldbezoeken werden geen Geelgorzen aangetroffen.

Tabel 18.

Aantallen verblijvende
akkervogels per maand
en per deelgebied van
de Geelgors.

Geelgors	okt-19	nov-19	dec-19	jan-20	feb-20	mrt-20
Het Buitenland Molenpolder Portlandpolder Zegenspolder						
Totaal	0	0	0	0	0	0

Grauwe gors (Rode Lijst: ernstig bedreigd)

Tijdens de veldbezoeken werden geen Grauwe gorzen aangetroffen.

Tabel 19.

Aantallen verblijvende
akkervogels per maand
en per deelgebied van
de Grauwe gors.

Grauwe gors	okt-19	nov-19	dec-19	jan-20	feb-20	mrt-20
Het Buitenland Molenpolder Portlandpolder Zegenspolder						
Totaal	0	0	0	0	0	0

Weersomstandigheden, overige bijzonderheden en/of extra waargenomen soorten per maand

Hieronder worden de leuke waarnemingen weergegeven van extra soorten of er worden bijzonderheden genoemd. Tevens worden hier de weersomstandigheden kort beschreven.

Oktober

De telling in oktober werd uitgevoerd bij druilerig weer, maar wel met een oostenwind, wat zorgde voor veel vogeltrek van onder andere Veldleeuwerik, vink-achtige soorten als Sijs, Vink en Keep en lijstersoorten als Koperwiek en Zanglijster.

In oktober werden in Het Buitenland een Zwarte roodstaart en twee Roodborsttapuiten waargenomen, rond de schapenweide. Verder werden hier twee jagende Sperwers waargenomen. Vanuit de Carnisse Grienden werden enkele Baardmannetjes gehoord.

November

De telling in november werd uitgevoerd bij droog weer, de wind was matig vanuit het zuidwesten.

In november werden in Het Buitenland een Slechtvalk en twee Ooievaars waargenomen in Het Buitenland. Verder werden twee jagende Sperwers waargenomen en in Het Buitenland verbleef een groep van 10 Witte kwikstaarten. In de Zegenpolder werden enkele Watersnippen en een Waterpieper aangetroffen. In de Portlandpolder verbleven twee Barmsijzen op een akker met uitgebloeide Zonnebloemen.

December

De telling in december werd uitgevoerd bij matig bewolkt tot zwaar bewolkt weer, maar af en toe waren er wel opklaringen en scheen de zon.

In december werden in Het Buitenland twee Ooievaars waargenomen. In de Zegenpolder was een jagende Slechtvalk aanwezig, evenals twee Waterpiepers. In de boomgaarden in Het Buitenland werden grote groepen Kramsvogels, Spreeuwen en Vinken aangetroffen. Eveneens werden hier veel andere lijstersoorten aangetroffen, zoals Merels en Zanglijsters. Op een drassige akker ten noorden van de Buytenhof werden een Grote gele kwikstaart en 56 Witte kwikstaarten aangetroffen. In de Molenpolder was een IJsvogel aanwezig. In de Portlandpolder werden tien Reeën geteld. In de Zegenpolder bevonden zich acht Reeën.

Januari

De telling in januari werd uitgevoerd bij matig bewolkt tot zwaar bewolkt weer, maar af en toe waren er wel opklaringen en scheen een waterig zonnetje.

In januari werden in Het Buitenland twee Ooievaars waargenomen. In de Zegenpolder was een groepje Graspiepers aanwezig, evenals zes Waterpiepers. Ook in de Molenpolder werd een Waterpieper aangetroffen. In de boomgaarden in Het Buitenland werden grote groepen Kramsvogels, Spreeuwen en Vinken aangetroffen, hier bevonden zich ook enkele Kepen. Op een drassige akker in de Molenpolder werden zes Witte kwikstaarten aangetroffen, in de Zegenpolder waren drie Grote gele kwikstaarten aanwezig. Op de wintervoedselakker in de Molenpolder werd een Bokje aangetroffen en hier bevonden zich zes Rietgorzen. In de Portlandpolder werden dertien Reeën geteld. In de Zegenpolder bevonden zich vier Reeën.

Februari

De telling in februari werd uitgevoerd bij redelijk helder weer, met af en toe een bui. Het waaide stevig (windkracht 5).

In februari verbleef in Het Buitenland een groep van ca. 30 Witte kwikstaarten. In de Zegenpolder was een groepje Graspiepers (7) aanwezig, evenals 12 Waterpiepers. Verder werden hier twee Bergeenden, drie Rietgorzen en elf Kieviten aangetroffen. Grote zilverreigers werden aangetroffen in zowel de Zegenpolder en Portlandpolder. Op een drassige akker in de Portlandpolder werden 18 Witte kwikstaarten en 49 Holenduiven geteld. Tevens werden twee Roodborsttapuiten aangetroffen. Op de wintervoedselakkers werd een grote groep Vinken opgemerkt, met daarbij drie Rietgorzen. Op enkele percelen werden Kieviten aangetroffen (35 ex.). In de Molenpolder waren opvallend veel Knobbelzwanen aanwezig (50 ex.). In de Portlandpolder werden 16 Reeën geteld, in de Zegenpolder bevonden zich zes Reeën.

Maart

De telling in maart werd uitgevoerd bij redelijk helder weer, met geregeld zon. De wind waaide matig (windkracht 3) en het bleef de gehele telling droog.

In maart werden in de Zegenpolder drie Zwartkopmeeuwen aangetroffen. Verder verbleven hier twee Witgatjes en vier Wintertalingen. Daarnaast werd een grote groep Waterpiepers in het gebied aangetroffen (22). In de Portlandpolder werd een Grote zilverreiger aangetroffen en bevond zich een paartje Roodborsttapuit. Verder waren een jagende slechtvalk en een groep van ca. 50 Holenduiven noemenswaardig. Rond een boerderij bevond zich een groep van ca. 80 Kramsvogels. In de Molenpolder werd een paartje Roodborsttapuit aangetroffen en ook hier verbleef een Grote zilverreiger. In de Portlandpolder werden vijftien Reeën geteld, in de Zegenpolder bevonden zich negen Reeën.

4

Conclusies

In 2019 zijn in Buitenland van Rhon van 21 soorten broedvogels in totaal 311 territoria vastgesteld. Daarvan komen er acht voor op de Rode Lijst (Ransuil, Veldleeuwerik, Boerenwaluw, Graspieper, Gele kwikstaart, Spotvogel, Ringmus en Kneu).

- ♣ Veldleeuwerik en Graspieper zijn Rode-Lijstsoorten waarvan in 2019 voor het eerst territoria werden vastgesteld in Buitenland van Rhon.
- ♣ Het aantal territoria van enkele weidevogels als Kievit en Gele kwikstaart is ten opzichte van de vorige jaren sterk toegenomen.
- ♣ De verandering in diversiteit van het Buitenland van Rhon zal er voor zorgen dat steeds meer soorten zich in het gebied kunnen vestigen, vaak vanuit aangrenzende natuurgebieden. Wanneer in de Zegenpolder rietlanden ontstaan op de afgegraven percelen, zouden zich hier bijvoorbeeld Baardmannetje, Bosrietzanger of Rietzanger kunnen vestigen. Er is al duidelijk zichtbaar dat het gebied in trek is bij niet alleen akkervogels, maar ook bij vogels van struweel en jong bos. De toename van diversiteit in structuur (grasland, struweel en opgaand bos) van het Buitenland van Rhon is in gang gezet, en de verwachting is dat deze ontwikkelingen in de loop der jaren meer vruchten zullen afwerpen.
- ♣ De hoogste dichtheden overwinterende akkervogels zijn vooral aangetroffen op de percelen in deelgebied Zegenpolder en Portlandpolder. De wintervoedselakkers zijn in trek, met name de akker in het oosten van de Molenpolder. Hier zijn tijdens de tellingen veel vink-achtigen aanwezig. Bij het Zonnebloemveld in Het Buitenland verblijven rond de akker veel vink-achtigen en ook Ringmussen worden hier regelmatig aangetroffen.
- ♣ Over het algemeen zijn de drie percelen met Zonnebloemen (Portlandpolder (2) en Het Buitenland (1)) van grote waarde voor veel overwinterende vink-achtigen.
- ♣ Veldleeuweriken worden voornamelijk gevonden op akkers in de Zegenpolder en de Portlandpolder. Wanneer de akkers worden omgeploegd, verplaatsen de Veldleeuweriken zich naar andere stoppelakkers of akkers waar jonge kiemplantjes opkomen. Veldleeuweriken worden niet aangetroffen op de wintervoedselakkers.
- ♣ Boomgaarden zijn van grote waarde voor overwinterende lijsters en andere zangvogels. Met name in Het Buitenland zijn grote groepen Kramsvogels waargenomen.

Aanbevelingen onderzoek

Aanbevelingen voor vervolgonderzoek zijn:

- ♣ de omgrenzing van het onderzoeksgebied moet in de volgende jaren exact gelijk zijn aan die van 2019, om een zo goed mogelijke vergelijking tussen broedvogelterritoria te kunnen maken;
- ♣ er moet altijd gewerkt worden volgens de landelijk geldende en huidige inventarisatieprotocollen, d.w.z. tijdens het verzamelen van de data, maar ook bij de uitwerking daarvan (clustering).
- ♣ In het gebied zijn nu verschillende biotopen aanwezig. Door de ingrepen in de Zegenpolder zal het gebied steeds gevarieerder worden. Er zijn in 2019 veel soorten van andere biotopen dan akkers aanwezig, zoals zangvogels als Gekraagde roodstaart, Blauwborst en Grasmus. Er moet gestreefd worden naar een zo gevarieerd mogelijk landschap met meerdere biotopen, wat zorgt voor meer vogelsoorten (zowel broedvogels als wintervogels).
- ♣ Een aanbeveling kan zijn om op perceelranden wat Eenstijlige meidoorns aan te planten, dit kan ervoor zorgen dat meer broedvogelsoorten zich in het gebied vestigen. Tevens wordt het gebied dan ook interessanter voor de Klapkster (wintervogel).

Aanbevelingen weidevogels

Maatregelen die gunstig zullen uitpakken voor steltlopers in het gebied zijn:

- ♣ opheffen van onderbemalingen, hierdoor ontstaat vernatting en daarmee betere vestigingsmogelijkheden voor weidevogels, een tragere grasgroei en treedt ook nog eens minder CO² uitstoot op;
- ♣ geen vee inscharen op percelen waar weidevogels broeden in de broedtijd;
- ♣ geen nesten zoeken, dit leidt tot verstoring en meer predatie;
- ♣ matiger bemesten (geen drijfmest). Hierdoor wordt de grasmat ijler en beter toegankelijk voor kuikens en krijgen kruiden en insecten meer kans.

5

Aanbevolen en geraadpleegde literatuur

- BIJLSMA, R.G., F. HUSTINGS & C.J. CAMPHUYSEN, 2001. *Algemene en schaarse vogels van Nederland*. Haarlem/Utrecht.
- BIRDLIFE INTERNATIONAL, 2015. *European Red List of Birds*. Luxemburg: Office for official Publications of the European Communities.
- BOELE A., J. VAN BRUGGEN, R. F. HUSTINGS, K. KOFFIJBERG, J.W. VERGEER & T. VAN DER MEIJT, 2019. *Broedvogels in Nederland in 2017*. Sovon-rapport 2019/04. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- DIJK, A.J. VAN & A. BOELE, 2011. *Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek*. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- DIJK, A.J. VAN, M. NOBACK, G. TROOST, J.W. VERGEER, H. SIERDSEMA & C. VAN TURNHOUT. 2013. *De introductie van Autocluster in het Broedvogel Monitoring Project*. Limosa 86 (2013): 49-67.
- GODIJN, N., 2016. *Poldervogels in het Buitenland van Rhooen 2016*. Niels Godijn Ecologisch onderzoek en Natuurbeheer 02016, Poortugaal.
- GODIJN, N., 2018. *Poldervogels – Broedvogels in het Buitenland van Rhooen 2018*. Niels Godijn Ecologisch onderzoek en Natuurbeheer 04018, Poortugaal.
- KLEUNEN, A. VAN, R. FOPPEN & C. VAN TURNHOUT, 2017. *Basisrapport voor de Rode Lijst Vogels 2016 volgens Nederlandse en IUCN-criteria*. Sovon-rapport 2017/34. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- KWAK, R., R. VAN BEUSEKOM, R. FOPPEN, J. LOUWE KOOIJMANS & K. DE PATER. 2018. *Bedreigde vogels in Nederland. Vogels van de Rode lijst in hun leefgebied*. KNNV Uitgeverij, Zeist.
- SIERDSEMA, H., 1995. *Broedvogels en beheer. Het gebruik van broedvogelgegevens in het beheer van bos- en natuurterreinen*. SOVON-onderzoeksrapport 1995/04. Staatsbosbeheerrapport 1995-1.
- SOVON VOGELONDERZOEK NEDERLAND, 2002. *Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000. – Nederlandse Fauna 5*. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.
- SOVON VOGELONDERZOEK NEDERLAND 2018. *Vogelatlas van Nederland. Broedvogels, wintervogels en 40 jaar verandering*. Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen.
- VERGEER J.W., A.J. VAN DIJK, A. BOELE, J. VAN BRUGGEN & F. HUSTINGS, 2016. *Handleiding Sovon broedvogelonderzoek: Broedvogel Monitoring Project en Kolonievogels*. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

WWW.WAARNEMING.NL

6 Bijlagen

Bijlage 1 Verspreidingskaarten broedvogels

Bijlage 1 Verspreidingskaarten broedvogels

Buitenland van Rhoon

Verspreidingskaart 2019

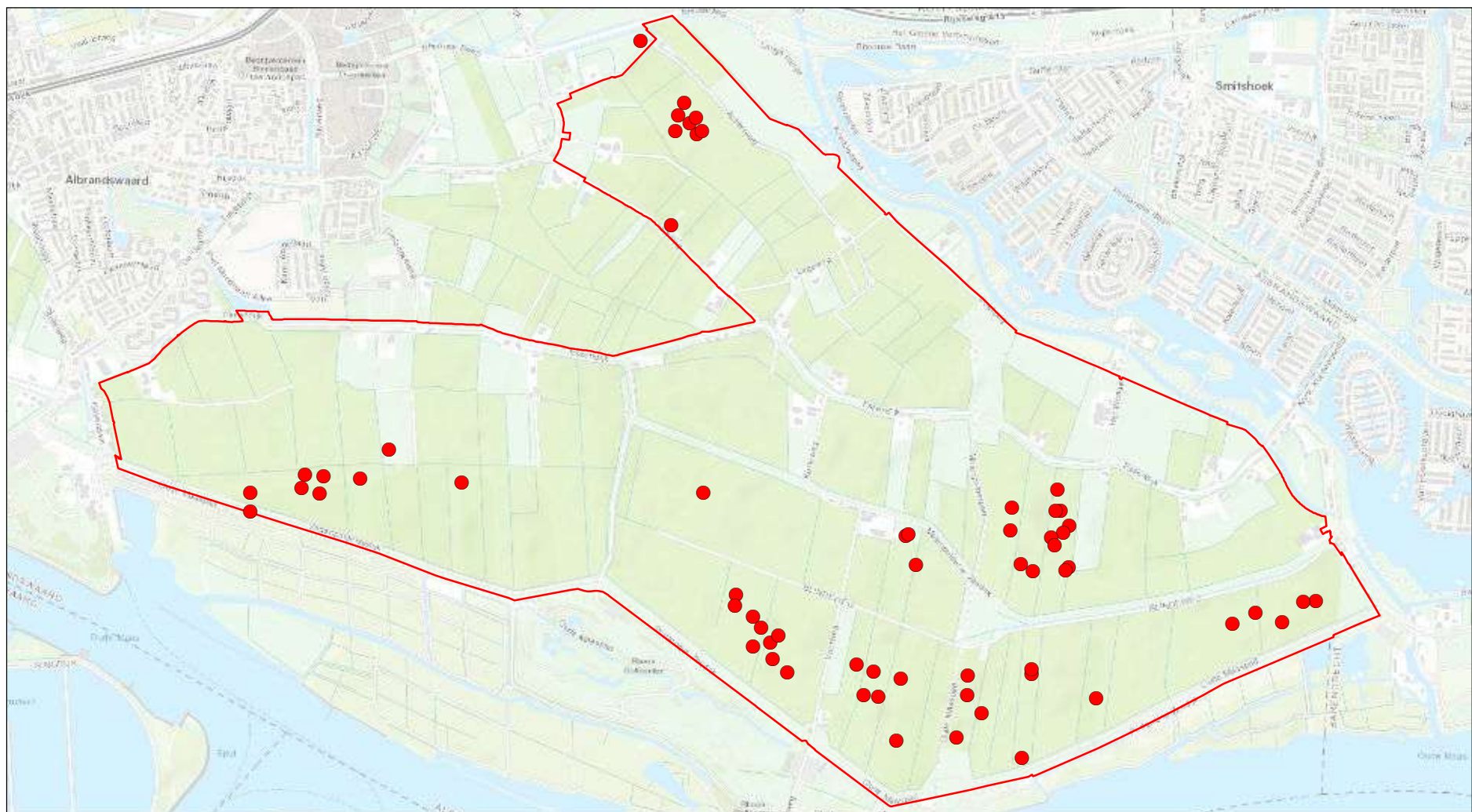
● Scholekster

6 territoria

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 1,25 km

Buitenland van Rhoon

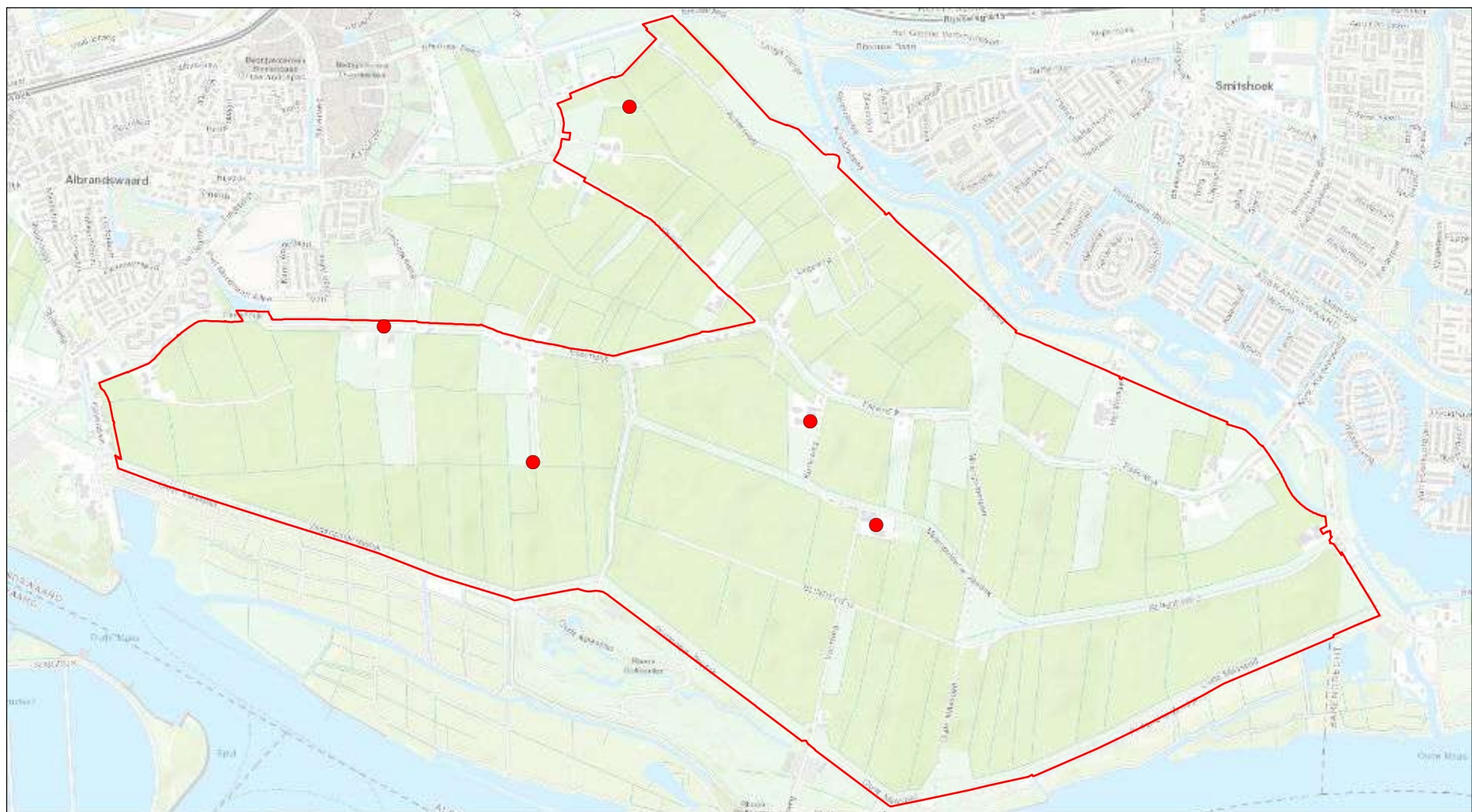
Verspreidingskaart 2019

 Kievit
63 territoria

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 1,25 km

Buitenland van Rhoon

Verspreidingskaart 2019

● Kerkuil

5 territoria

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 1,25 km

Buitenland van Rhoon

Verspreidingskaart 2019

 Bosuil

3 territoria

0 1,25 km

Buitenland van Rhoon

Verspreidingskaart 2019

● Ransuil

2 territoria

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 1,25 km

Buitenland van Rhoon

Verspreidingskaart 2019

● Groene specht

2 territoria

0 1,25 km

Buitenland van Rhoon

Verspreidingskaart 2019

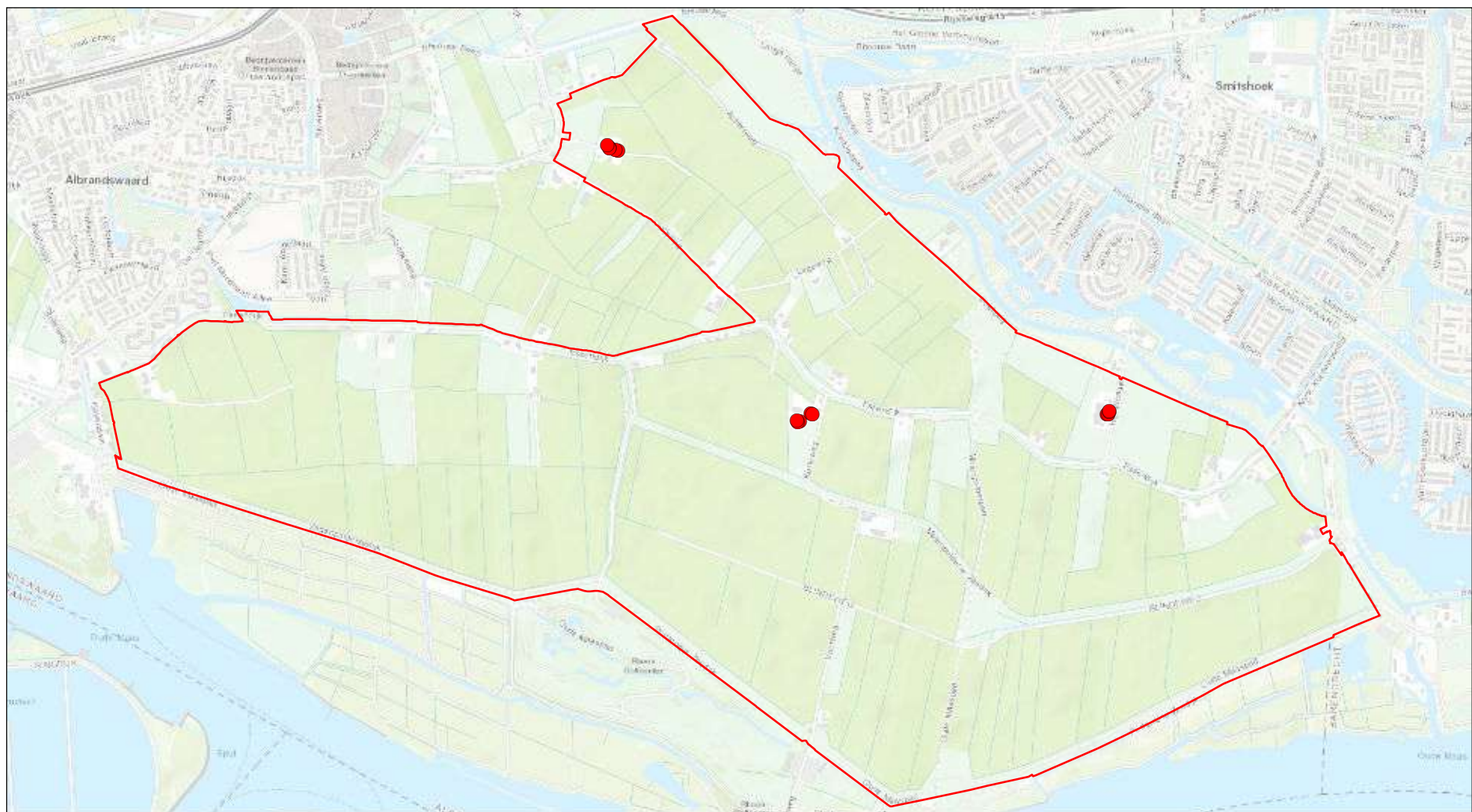
● Veldleeuwerik

1 territorium

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 1,25 km

Buitenland van Rhoon

Verspreidingskaart 2019

 Boerenzwaluw

14 territoria

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 1,25 km

Buitenland van Rhoon

Verspreidingskaart 2019

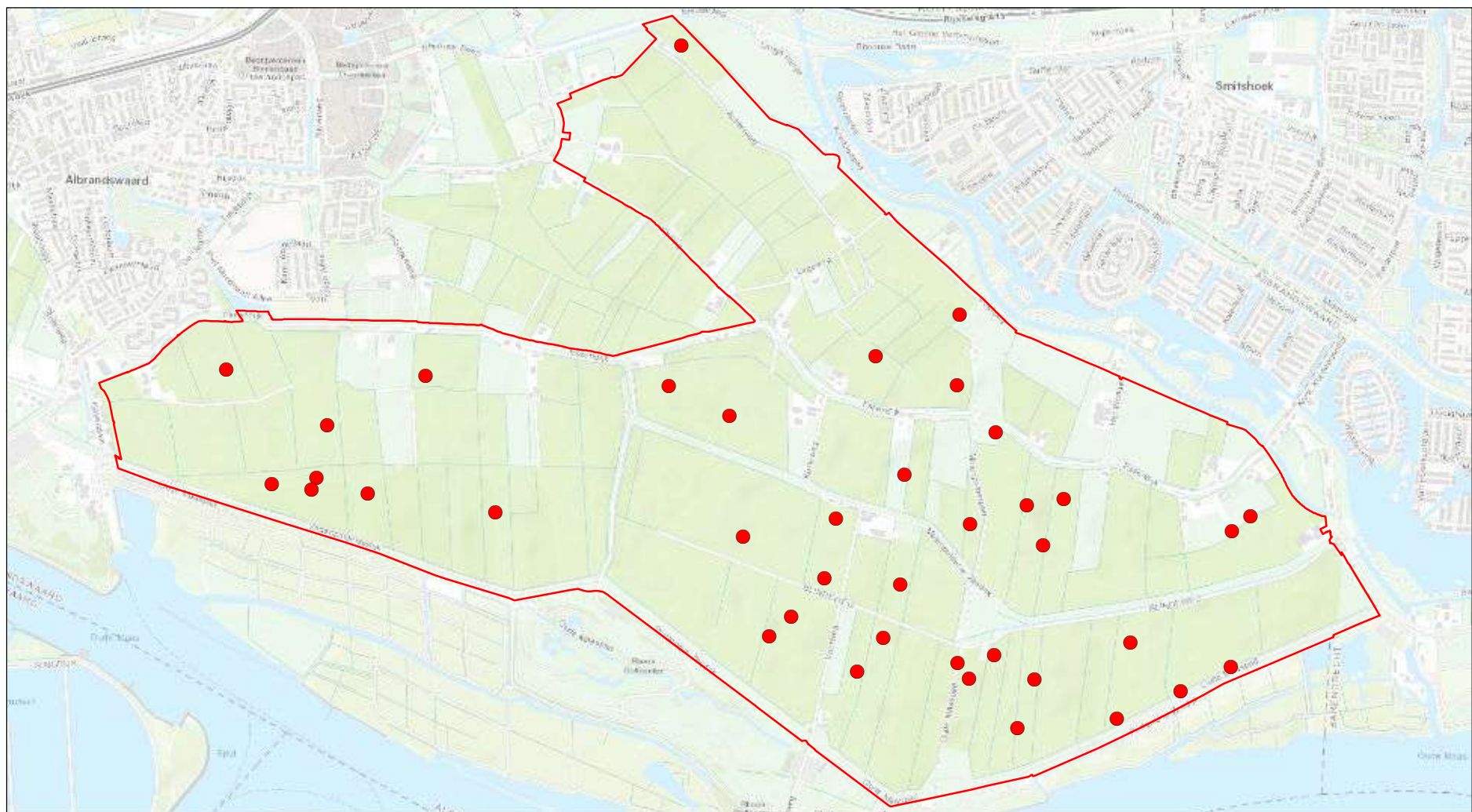
 Graspieper

4 territoria

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 1,25 km

Buitenland van Rhoon

Verspreidingskaart 2019

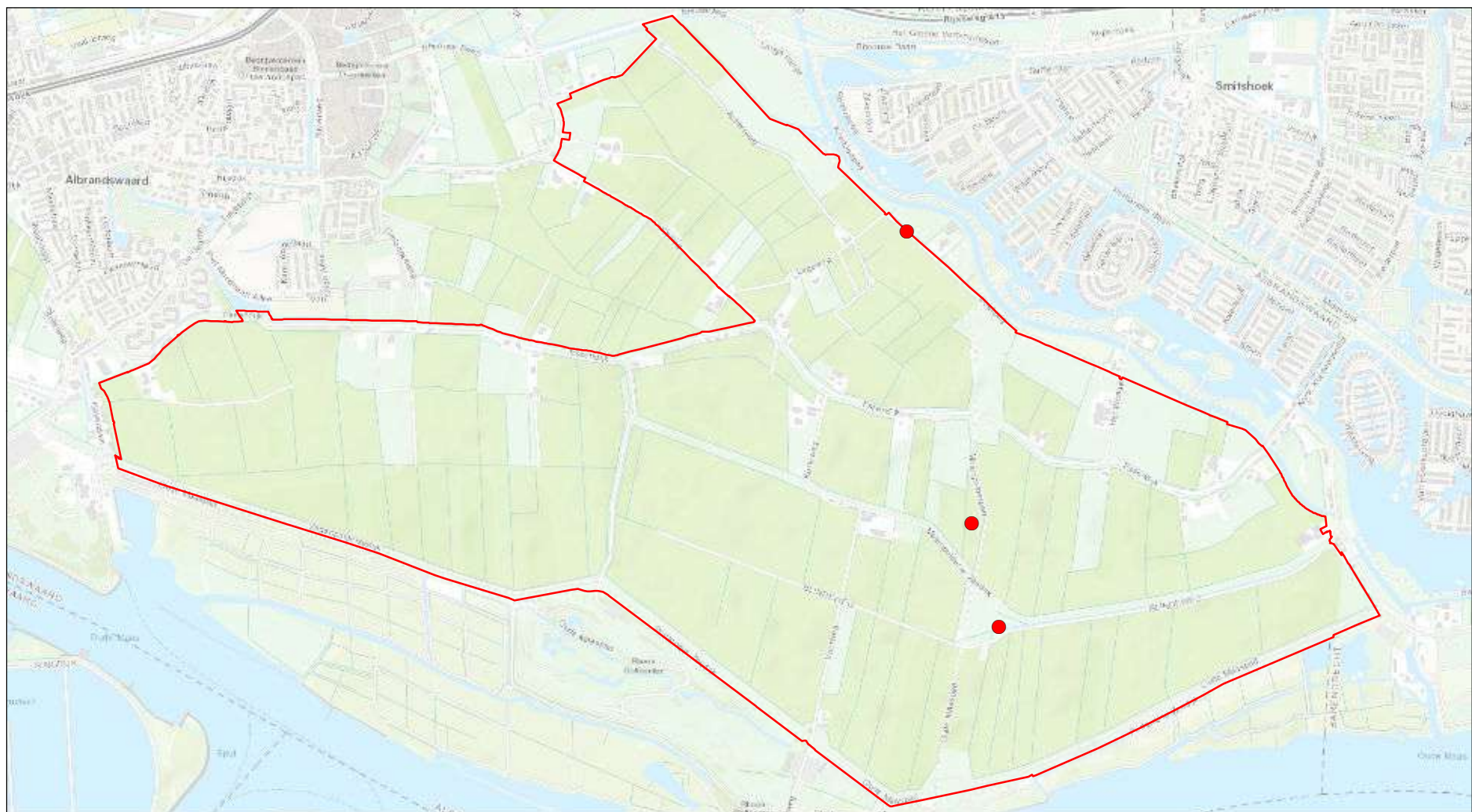
 Gele kwikstaart

39 territoria

0 1,25 km

Buitenland van Rhoon

Verspreidingskaart 2019

● Blauwborst

3 territoria

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 1,25 km

Buitenland van Rhoon

Verspreidingskaart 2019

 Gekraagde roodstaart

2 territoria

0 1,25 km

Buitenland van Rhoon

Verspreidingskaart 2019

● Roodborsttapuit

4 territoria

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 1,25 km

Buitenland van Rhoon

Verspreidingskaart 2019

● Cetti's zanger

1 territorium

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 1,25 km

Buitenland van Rhoon

Verspreidingskaart 2019

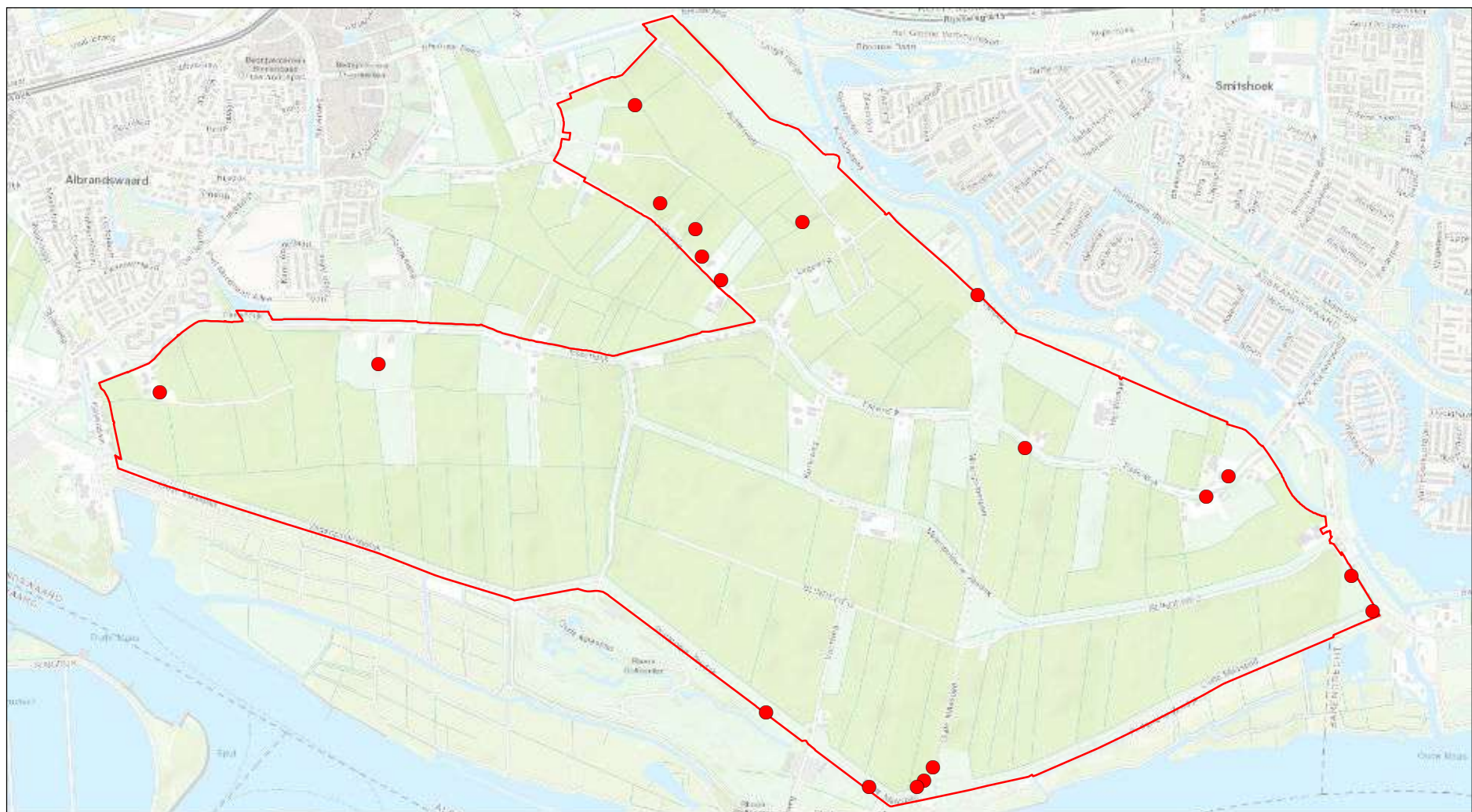
 Spotvogel

1 territorium

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 1,25 km

Buitenland van Rhoon

Verspreidingskaart 2019

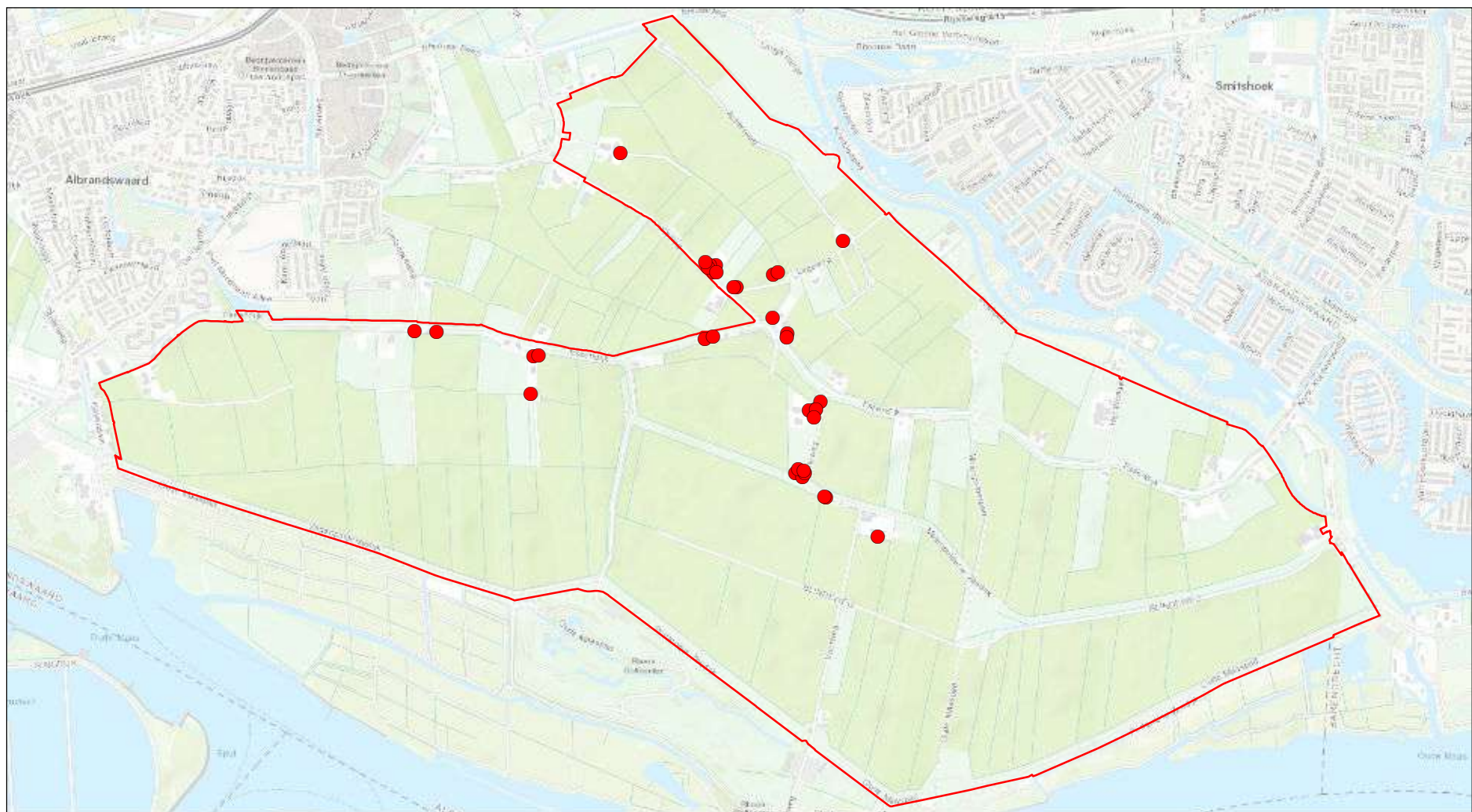
 Grasmus

19 territoria

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 1,25 km

Buitenland van Rhoon

Verspreidingskaart 2019

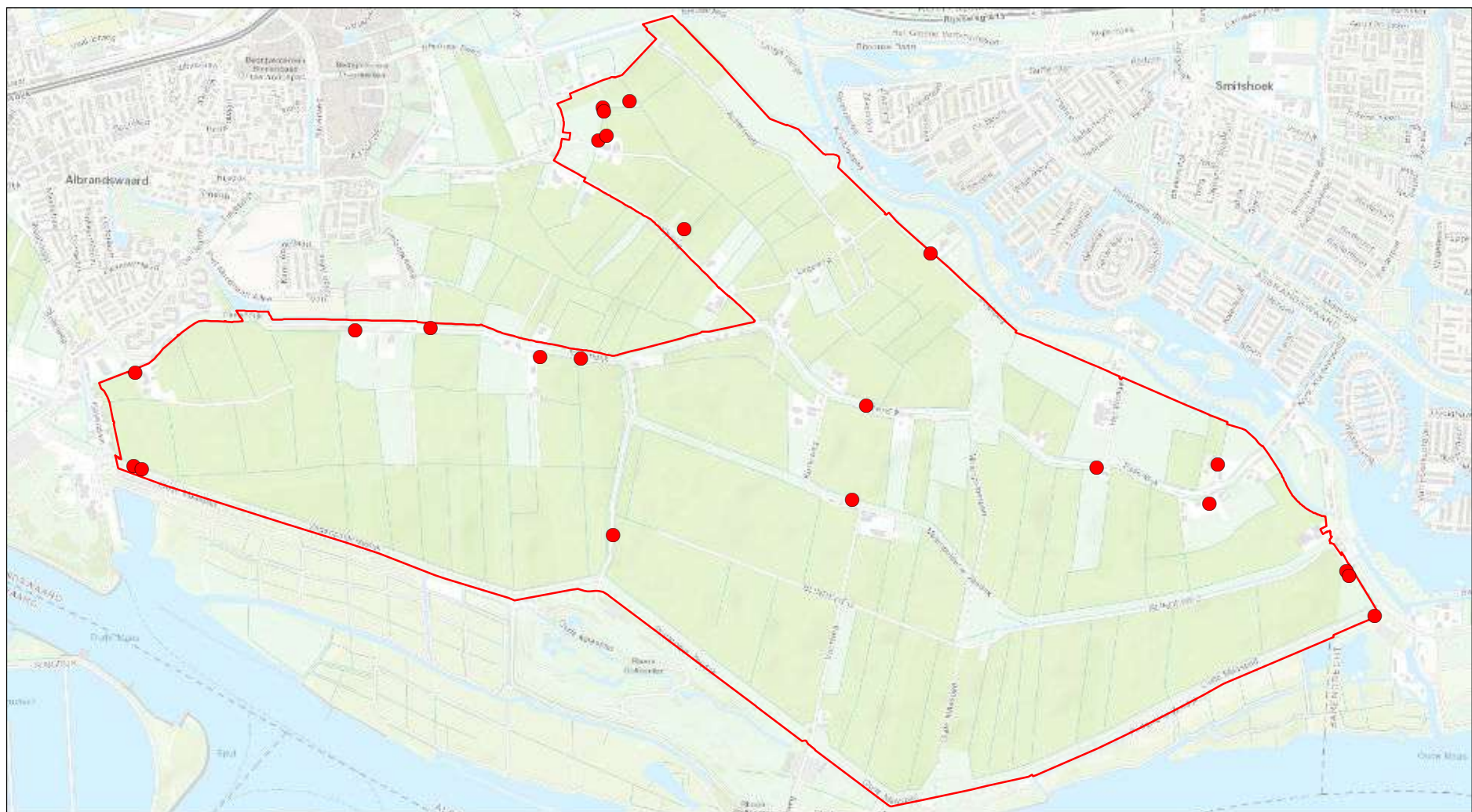
● Ringmus

36 territoria

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 1,25 km

Buitenland van Rhoon

Verspreidingskaart 2019

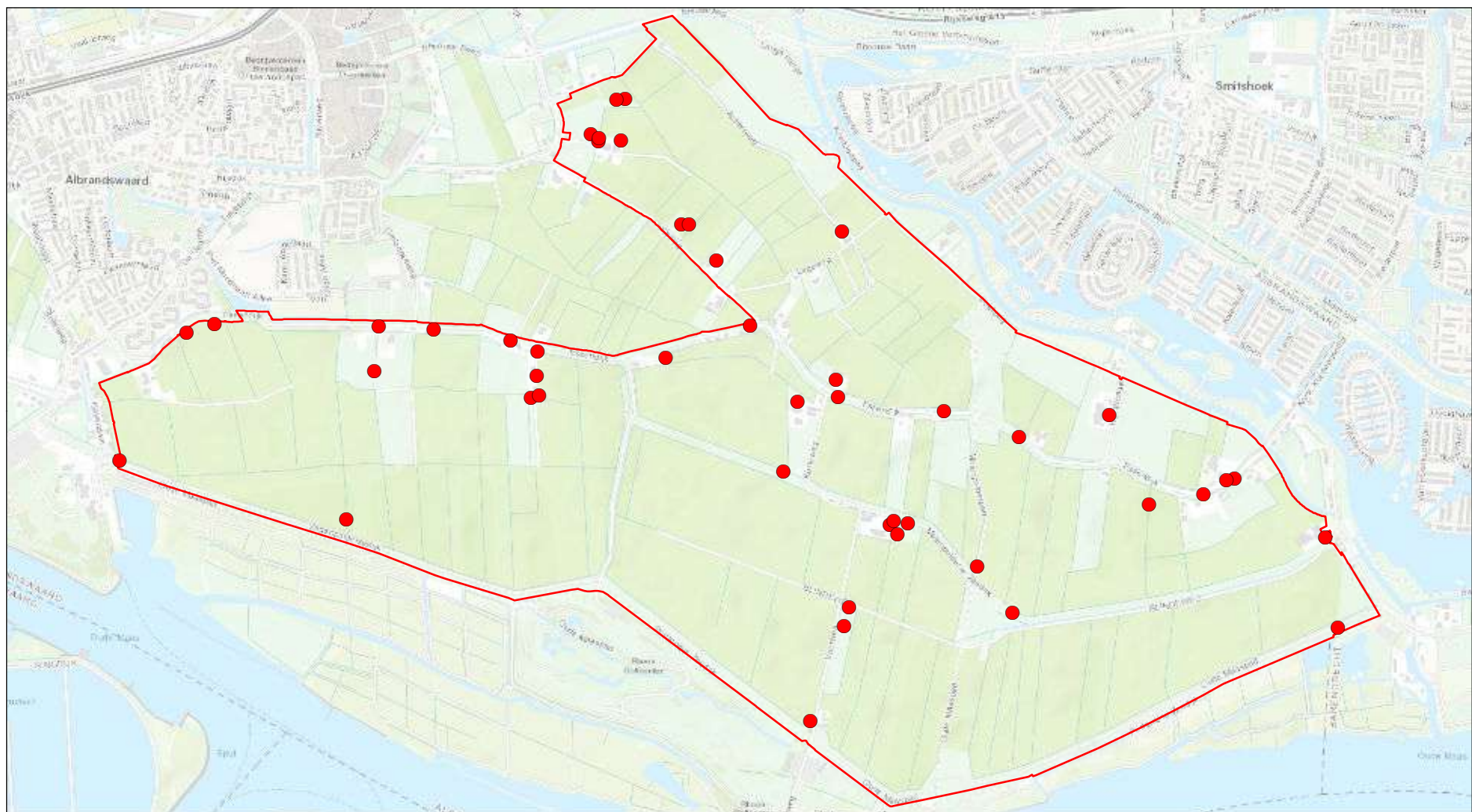
 Groenling

23 territoria

0 1,25 km

Buitenland van Rhoon

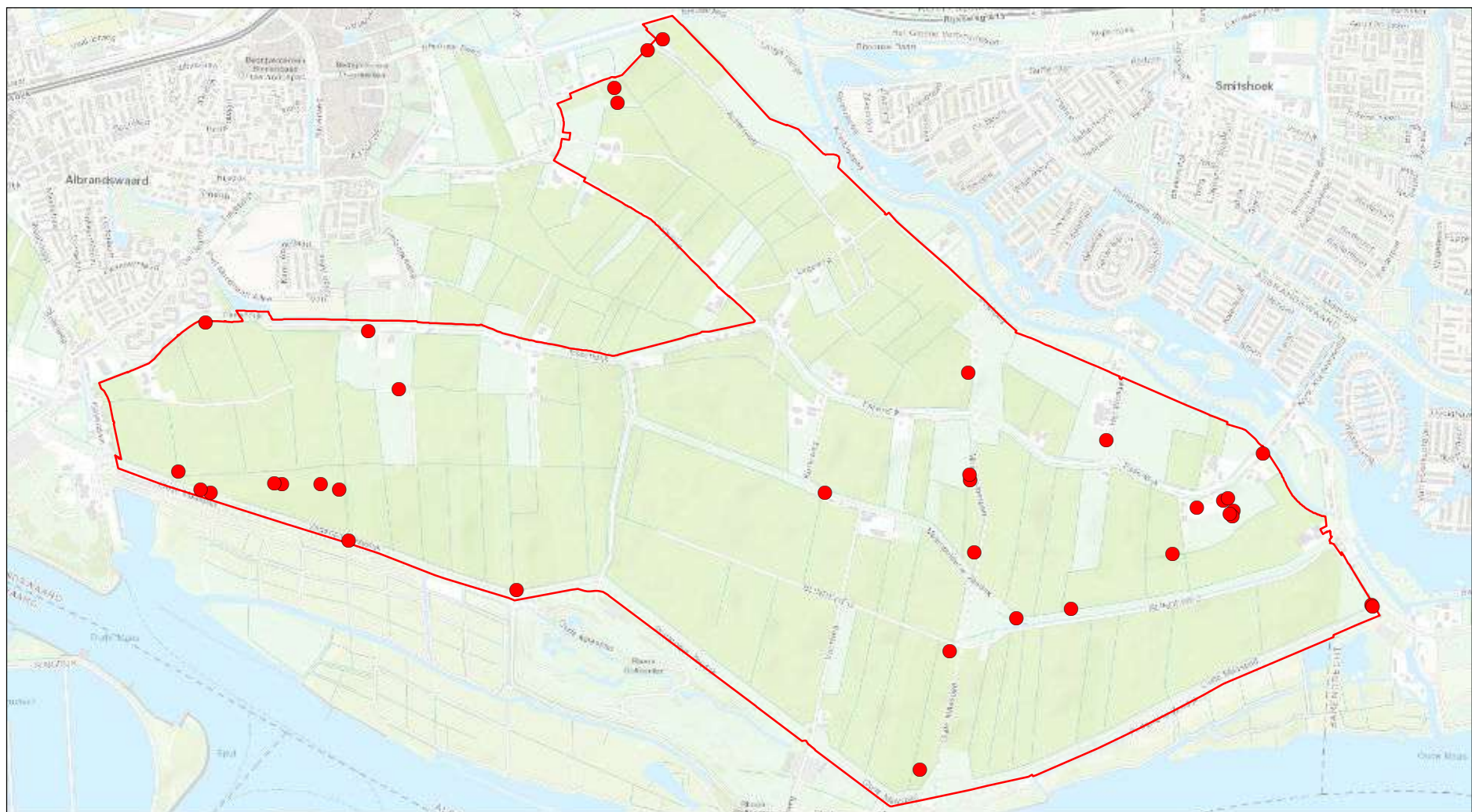
Verspreidingskaart 2019

● Putter
46 territoria

Van der Goes en Groot
 ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 1,25 km

Buitenland van Rhoon

Verspreidingskaart 2019

 Kneu

36 territoria

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 1,25 km

Buitenland van Rhoon

Verspreidingskaart 2019

● Appelvink

1 territorium

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 1,25 km

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

Hazenkoog 35A
1822 BS Alkmaar

Bovendijk 35-G
2295 RV Kwintsheul

www.vandergoesengroot.nl